

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА
„БЕЗ АГРЕСИЯ ЗА СИГУРНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА“

1. ОПИСАНИЕ НА ПРОГРАМАТА

През последните години се прилагат устойчиви политики, насочени към превенция и интервенция на насилието и тормоза и за създаване на подкрепяща и сигурна образователна среда. Същевременно системното взаимодействие остава предизвикателство, доколкото прилагането му зависи от конкретната образователна институция. Превенцията на насилието и тормоза в училищата и детските градини, и създаването на сигурна образователна среда изисква прилагането на цялостен и системен подход, който може да се постигне като се ангажира и развива цялата образователна общност. Цялостната програма за сигурна образователна среда и за превенция на насилието и тормоза в училищата „Стъпки заедно“ се базира именно на такъв цялостен и системен образователен подход за работа и включване на всички участници в образователния процес: ученици, учители, родители, представители на местната общност и други заинтересовани страни. Това я прави подходяща за прилагане в училищата чрез модула по програмата. Дейности по програмата са подходящи да се адаптират и за нуждите на детските градини при работата им за превенция на агресивните прояви сред децата. Ключов момент при превенцията и справянето с агресията и насилието в образователните институции е привличането на родителите като партньор. За целта по програмата са предвидени дейности за подкрепа на родителите в рамките на разработената цялостна Програма за изграждане на сигурна образователна среда „Стъпки заедно“, които се изпълняват в детските градини и училищата. Дейностите по модул 2. „Училище без агресия за сигурна училищна среда“ от Националната програма „Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците“ – 2023 г. се осъществяват от 32 училища, като те ще продължат да се изпълняват до юни 2024 г. С одобреното финансиране на проектите на тези училища ще бъдат включени 11 984 ученици, 1066 учители и 6135 родители.

Училищата, класирани по модул 2. „Училище без агресия за сигурна училищна среда“ за 2023 година по Националната програма „Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците“, оценяват модула от програмата като изключително необходим и полезен, отразяващ потребността от създаване на условия за сигурна училищна среда и

за методическо подпомагане на този процес. Той предизвика голям интерес от страна на образователните институции, като по него кандидатстваха 460 училища, а детските градини изявиха желание за участие при последващо разработване на националната програма. Съгласно Закона за предучилищното и училищното образование политиките, свързани с установяване на позитивен климат в образователните институции и с преодоляване на агресивното поведение на децата и учениците, е необходимо да се развият и в детските градини, където от ранно детство да се полагат фундаментите на позитивната комуникация, емоционалната интелигентност и емпатичността във взаимоотношенията.

Превенцията на агресията и насилието, както и гарантирането на благополучието на децата и учениците в образователните институции, са едни от водещите политики на Министерството на образованието и науката, което налага необходимостта от продължаване на модула по националната програма и разширяване на обхвата му по отношение на броя на училищата и по отношение на включването и на детските градини.

В тази връзка се налага необходимостта от създаване на самостоятелна национална програма, насочена към създаването на сигурна образователна среда без агресия, която да отговори на потребностите на образователните институции и на всички участници в тях, както и на обществените очаквания за изграждане на позитивен организационен климат и на подходяща психологическа среда в детските градини и училищата.

2. ЦЕЛИ И ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Националната програма „Без агресия за сигурна образователна среда“ е разработена в съответствие с приоритетна област 5. „Ефективно включване, трайно приобщаване и образователна интеграция“ и с Приоритетна област 4. „Сплотени училищни общности и системна работа с родителите“ на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030).

Обща цел

Осигуряване на условия за създаване на сигурна образователна среда в детските градини и училищата и за методическа подкрепа на този процес като средство за превенция на агресията и тормоза сред децата и учениците.

Специфични цели

- Създаване на условия за развитие и ангажиране на общността в детската градина и на училищната общност с реализирането на дейности за създаване на сигурна образователна среда и за превенция на агресията и насилието.

- Създаване на условия за подкрепа и утвърждаване на образователна култура, основана на взаимно уважение, равно достойнство, справедливост и насърчаване на информирано и компетентно участие на всички в общността на детската градина и в училищната общност.

Териториален обхват на програмата: национален

3. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Модул 1. Детска градина без агресия за сигурна образователна среда:

- брой детски градини, в които е реализиран цялостен подход за превенция на агресията и за създаване на сигурна образователна среда – до 20;
- брой деца, включени в дейностите по модула – до 600;
- брой педагогически специалисти, включени в дейностите по модула – до 200;
- брой родители, включени в дейностите по модула – до 600.

Модул 2. Училище без агресия за сигурна образователна среда:

- брой училища, в които е реализиран цялостен училищен подход за превенция на насилието и за създаване на сигурна училищна среда – до 40;
- брой ученици, включени в дейностите по модула – до 3000;
- брой педагогически специалисти, включени в дейностите по модула – до 1000;
- брой родители, включени в дейностите по модула – до 3000.

4. ЦЕЛЕВА ГРУПА

Модул 1. Детска градина без агресия за сигурна образователна среда

Деца, педагогически специалисти и родители.

Модул 2. Училище без агресия за сигурна образователна среда

Ученици, педагогически специалисти и родители.

5. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Модул 1. Детска градина без агресия за сигурна образователна среда:

- надградени умения на педагогическите специалисти за справяне с агресията при децата, изграждане на позитивен климат в детската градина, медиация на конфликтни ситуации и др. според нуждите на детската градина и групата;
- повишени компетентности на участниците чрез осъществените дейности с децата в групата;
- формирани и развити социално-емоционални умения в децата в детската градина;

- повишена информираност и подобрени умения на учители и на родители за безопасно използване на информационните технологии от децата, съобразено с възрастта и защитата им в електронна среда;

- засилено взаимодействие на детската градина със семейството чрез проведени общностни събития, тематични родителски срещи и други инициативи.

Модул 2. Училище без агресия за сигурна образователна среда:

- създадени условия за намаляване на стреса и откъсване от рутината в училище чрез обособяване на кът за отдих, споделяне и учене;

- надградени умения на педагогическите специалисти чрез вътрешно-училищни обучения за справяне с агресията, изграждане на позитивен климат, развитие на емпатия, медиация на конфликтни ситуации и др. според нуждите на училището и класа;

- повишени компетентности на участниците чрез осъществените срещи, работилници, лаборатории на училищно ниво;

- формирани и развити социално-емоционални умения в учениците, активирано ученическото участие и инициативите от ученици за ученици;

- формирани умения по безопасно пребиваване в електронна среда и защита от кибернасилие;

- засилено взаимодействие на училището със семейството чрез проведени общностни събития, тематични родителски срещи и други инициативи.

6. БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА

Общ бюджет на програмата: 500 000 лв.

Модули	Средства в лв.
Модул 1. Детска градина без агресия за сигурна образователна среда	100 000 лв.
Модул 2. Училище без агресия за сигурна образователна среда	400 000 лв.
Общ размер:	500 000 лв.

7. ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ

Модул 1. Детска градина без агресия за сигурна образователна среда

- общински и частни детски градини на територията на Република България.

Модул 2. Училище без агресия за сигурна образователна среда

- държавни, общински и частни училища на територията на Република България от I до XII клас.

Всяка общинска детска градина, както и всяко държавно или общинско училище, може да кандидатства за реализиране на дейности по националната програма самостоятелно или в партньорство с частна детска градина, съответно частно училище.

Частна детска градина или частно училище може да участва в реализиране на дейности по националната програма само в партньорство с общинска детска градина, съответно с държавно или общинско училище. Една частна детска градина или едно частно училище е допустимо да участва в партньорство само с една общинска детска градина, съответно само с едно държавно или общинско училище. Частната детска градина или частното училище само избира общинска детска градина, съответно държавно или общинско училище, за партньор и сключва договор по образец с него за изпълнение на дейности по националната програма. Когато общинска детска градина или когато държавно или общинско училище са получили предложение за партньорство от повече частни детски градини, съответно частни училища, може да сключи договор за сътрудничество само с една избрана от нея частна детска градина, респективно само с едно избрано частно училище.

8. СРОК НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

През учебната 2024/2025 година – до 30.06.2025 г.

9. МЕХАНИЗЪМ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Мониторингът по националната програма се осъществява чрез проверки на място в детските градини и училищата, получили финансиране, от комисия от МОН и/или от РУО.

Мониторингът има за цел да предостави методическа подкрепа относно дейностите, посочени от детските градини и училищата за изпълнение с финансирани проекти по модулите от националната програма. В процеса на мониторинга детските градини и училищата методически се подпомагат за изпълнение на дейностите по програмата „Стъпки заедно“, която се въвежда чрез националната програма. На детските градини и училищата се предоставя информация за менторите (по един за всяка област), които подпомагат изпълнението на програмата „Стъпки заедно“. Мониторингът

стартира след започване на учебната 2024/2025 година. Осъществява се в класираните по националната програма детски градини и училища.

Средствата за мониторинг са в размер до 2000 лв. и са част от бюджета на националната програма.

10. ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ ИЛИ ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИ ИЛИ ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

10.1. Дейностите и средствата по националната програма не могат да дублират дейности и средства с еднакво предназначение по други национални програми за развитие на образованието, друго национално финансиране, фондовете на Европейския съюз, както и други донорски програми, което се декларира от съответния бенефициент, подал проектно предложение/искане за финансиране.

10.2. Декларацията по т. 10.1. е задължителна и следва да съдържа следния текст: „Декларирам, че дейностите, за които кандидатствам, не са финансирани по друг проект, програма или каквато и да е друга финансова схема или процедура от националния бюджет, бюджета на Общността или друга донорска програма“.

11. ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ И СРОК НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

11.1. Модул 1. Детска градина без агресия за сигурна образователна среда

11.1.1. Провеждане на обучения в детската градина за надграждане на уменията на педагогическите специалисти за справяне с агресията, изграждане на позитивен климат в детската градина, развитие на емпатия, рефлексия, медиация на конфликтни ситуации и др.;

11.1.2. Провеждане на работа с децата в групата, свързани с установяване на «златни правила», поставяне на граници и развитие на емоционалната интелигентност и съпричастност при децата и др.;

11.1.3. Осъществяване на подкрепа на родителите чрез проучване на нуждите им и провеждане на общностни събития, тематични родителски срещи по теми, свързани с възможности и форми за информирано участие на родителите в живота на детската градина в посока изграждане на сигурна образователна среда посредством споделени ценности, ясни права и отговорности; сътрудничество със семейството при случаи на агресия при децата; създаване на възможности и форми за участие и информираност на всеки родител за развитието на детето му, вкл. за затруднения в развитието и поведението на детето му, и други инициативи, насочени към развитие на

взаимодействието на детската градина и семейството, обучения за родители, свързани с развиване на емоционалната интелигентност при децата, поставяне на здравословни граници в общуването и отстояването, безопасно използване на информационните технологии от децата, съобразено с възрастта им и др.

11.2. Модул 2. Училище без агресия за сигурна образователна среда

11.2.1. Изграждане на кътове за отдих, споделяне и учене.

11.2.2. Провеждане на вътрешно-училищни обучения за надграждане на уменията на педагогическите специалисти за справяне с агресията, изграждане на позитивен климат, развитие на емпатия, рефлексия, медиация на конфликтни ситуации и др. според нуждите на училището и класа, превенция на кибернасилие и безопасно пребиваване в електронна среда.

11.2.3. Провеждане на срещи, работилници, лаборатории на училищно ниво по теми, свързани с превенция на насилието, установяване на «златни правила», развитие на емоционалната интелигентност, на емпатията и др.

11.2.4. Провеждане на дейности с учениците, насочени към формиране и развитие на социално-емоционални умения, активиране на техните обединения, овластяване и смислено участие в живота на училищната общност, осъществяване на инициативи от ученици за ученици и др.

11.2.5. Осъществяване на подкрепа на родителите чрез проучване на нуждите им и провеждане на общностни събития, тематични родителски срещи по теми, свързани с възможности и форми за информирано участие на родителите в училищния живот в посока изграждане на сигурна училищна среда посредством споделени ценности, ясни права и отговорности; сътрудничество със семейството при случаи на насилие и за превенция на насилие; създаване на възможности и форми за участие и информираност на всеки родител за развитието на детето му, вкл. за затруднения в развитието и поведението на детето му, и други инициативи, насочени към развитие на взаимодействието на училището със семейството.

12. ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ И ЕТАПИ НА ФИНАНСИРАНЕ

Модул 1. Детска градина без агресия за сигурна образователна среда

- възнаграждения на координатори по програмата;
- пакет от дейности, включващ: провеждане на семинари за педагогическите специалисти надграждане на умения за справяне с агресията при децата, изграждане на позитивен климат в детската градина, развитие на емпатия, рефлексия, медиация на

конфликтни ситуации и др. според нуждите на детската градина и групата; установяване на «златни правила», развитие на емоционалната интелигентност, безопасно използване на информационните технологии, съобразено с възрастта и безопасно пребиваване на децата в електронна среда, и др.; провеждане на дейности с децата, насочени към формиране и развитие на социално-емоционални умения, тематични родителски срещи и общностни събития, и други инициативи, насочени към развитие на взаимодействието на детската градина и семейството.

Максималната стойност на финансиране на един проект за детска градина – 5000 лева.

Конкретната стойност за финансиране на една детска градина се определя от попълнения във формуляра за участие бюджет.

Етапи на финансиране по модул 1:

За изпълнение на дейностите по модула в началото на учебната година на детските градини се предоставя цялата сума, за която са кандидатствали и която следва да бъде разходвана до 30.06.2025 г.

Модул 2. Училище без агресия за сигурна образователна среда

- обзавеждане на кътове за отдих, споделяне и учене;
- възнаграждения на координатори по програмата;
- пакет от дейности, включващ: провеждане на вътрешно-училищни семинари за надграждане на умения за справяне с агресията, изграждане на позитивен климат, развитие на емпатия, рефлексия, медиация на конфликтни ситуации и др. според нуждите на училището и класа; провеждане на срещи, работилници, лаборатории на училищно ниво по теми, свързани с превенция на насилието, установяване на «златни правила», развитие на емоционалната интелигентност, на емпатията и др., защита по кибер насилие; провеждане на дейности с учениците, насочени към формиране и развитие на социално-емоционални умения, активиране на техните обединения, осъществяване на инициативи от ученици за ученици и др.; провеждане на общностни събития, тематични родителски срещи и други инициативи, насочени към развитие на взаимодействието на училището със семейството.

Максималната стойност на финансиране на един проект за училище – 10 000 лева.

Конкретната стойност за финансиране на едно училище се определя от попълнения във формуляра за участие бюджет.

Етапите на финансиране по модул 2:

За изпълнение на дейностите по модула в началото на учебната година на училищата се предоставя цялата сума, за която са кандидатствали и която следва да бъде разходвана до 30.06.2025 г.

13. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА КАНДИДАТСТВАН

Модул 1. Детска градина без агресия за сигурна образователна среда

13.1. Необходими документи за кандидатстване по модул 1:

13.1.1. Придружително писмо от директора на детската градина.

13.1.2. Формуляр за кандидатстване (образецът на формуляра се публикува на електронната страница на МОН в 10-дневен срок след одобряването на програмата от Министерския съвет), който съдържа:

- информация за детската градина;
- обосновка на проекта;
- цели;
- очаквани резултати;
- описание на предвидените дейности за постигане на целите на модула по програмата;
- участници – брой деца, брой педагогически специалисти, родители;
- ресурси за реализиране на дейностите;
- финансов план/бюджет.

13.1.3. Решение на педагогическия съвет за кандидатстване на детската градина по модула на националната програма.

13.1.4. Декларация за липса на двойно финансиране по т. 13.2. (по образец).

13.2. Необходими документи за кандидатстване по модул 2:

13.2.1 Придружително писмо от директора на училището.

13.2.2. Формуляр за кандидатстване (образецът на формуляра се публикува на електронната страница на МОН в 10-дневен срок след одобряването на програмата от Министерския съвет), който съдържа:

- информация за училището;
- обосновка на проекта;
- цели;
- очаквани резултати;

- описание на предвидените дейности за постигане на целите на модула по програмата;

- участници – брой ученици, брой педагогически специалисти, родители;
- ресурси за реализиране на дейностите;
- финансов план/бюджет.

13.2.3 Решение на педагогическия съвет за кандидатстване на училището по модула на националната програма.

13.2. 4. Декларация за липса на двойно финансиране по т. 13.2. (по образец).

Изисквания към проектните предложения и срок за подаване на проектните предложения:

Всяка детска градина или всяко училище може да кандидатства само с един проект по модула.

Придружителното писмо, формулярът за кандидатстване, решението на педагогическия съвет и декларацията за кандидатстване по модула на националната програма се изпращат **на хартиен носител** в МОН, дирекция „Приобщаващо образование“, в срок **до 30 (тридесет) календарни дни** след датата на одобряването на програмата от Министерския съвет.

14. ПРОЦЕДУРА ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ И ОДОБРЕНИЕ НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

14.1. Разглеждане и оценяване на документите:

Оценяването се извършва от комисия, определена със заповед на министъра на образованието и науката, която разглежда, оценява и класира проектите **в срок до 60 дни след крайната дата за приемането на проектните предложения.**

Класирането на проектните предложения се извършва в низходящ ред според получените при оценяването точки.

Финансират се проектните предложения само на класираните детски градини и училища съгласно утвърден от министъра на образованието и науката списък.

Размерът на средствата, който се предоставя на съответната детска градина или на съответното училище, не може да превишава посочената обща сума на бюджета от проектното му предложение.

14.2. Критерии за оценка на проектните предложения:

- Административно съответствие за пълно и точно попълване на формуляра – 20 точки, при непълна документация – 0 точки.

- Съответствие между цели, дейности и очаквани резултати – до 20 точки.
- Целесъобразно разпределение на заявените средства по бюджетни дейности – до 30 точки.
- Целесъобразност на изпълняваните дейности, наличие на подпомагащи специалисти, планирани обучения, специализирани пространства – кътове, и др. – до 30 точки.

Максималният брой точки е 100.

15. ОТЧИТАНЕ НА ПРОЕКТИТЕ

Детските градини и училищата, получили финансиране по националната програма, изготвят и представят в Министерството на образованието и науката в срок до 30.07.2025 г. отчет за фактически извършените разходи и за цялостното изпълнение на дейностите по националната програма.

Министерството на образованието и науката изготвя обобщен отчет за националната програма. Отчетът се публикува на електронната страница на Министерството на образованието и науката.